Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Directoraat-generaal Natuur en Visserij

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Aan de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Auteur
[redacted]

TER BESLISSING
Datum
19 maart 2025

Kenmerk
DGNV / 97672669

Kopie aan

Bijlage(n)

nota
TER BESLISSING

Nota bij Kamerbrief ecologische evaluatie
Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

Parafenroute

[redacted]

Aanleiding

Recent is de ecologische evaluatie Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) door de WUR in opdracht van LVVN en BIJ12 (namens de provincies) opgeleverd. Met toezending van het onderzoeksrapport aan de Tweede Kamer en uw reactie, mede namens de Staatssecretaris, op hoofdlijnen is het rapport openbaar.
De planning is om het rapport met de Kamerbrief uiterlijk 25 maart openbaar te maken.

Geadviseerd besluit

U kunt de brief aan de Tweede Kamer ondertekenen.

Kernpunten

- De conclusies bieden goede aanknopingspunten voor de uitwerking van de middelen voor agrarisch Natuurbeheer (ANB) die vanaf 2026 jaarlijks structureel beschikbaar komen.
- Het onderzoek laat een positief effect van het ANLb zien. Tegelijkertijd constateren de onderzoekers dat de huidige omvang en intensiteit van het ANLb nog onvoldoende is om de negatieve trend van doelsoorten te keren.
- Vooral inzet op meer geclusterd zwaarder ANLb beheer is nodig om de negatieve trend te stoppen.
- De evaluatie biedt vooral aanbevelingen voor een doelmatige aanpak voor weidevogelbeheer. Voor akkervogels zijn er aanknopingspunten vanuit buitenlandse ervaringen.
- Voor vissen en amfibieën in sloten en poelen onder ANLb beheer (leefgebied natte dooradering) biedt het huidige ANLb nog onvoldoende resultaat. Dit komt onder andere door het beperkte gebruik van de regeling voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het nemen van andere ingrijpende beheermaatregelen.
- Daarnaast spelen externe factoren een rol bij de afname van biodiversiteit, zoals predatie en verstedelijking

- De onderzoekers concluderen dat regie en facilitering vanuit rijk en provincies nodig is en dat sturen op synergie en integraal aanpakken van verschillende beleidsopgaven veelbelovend is.

Toelichting

De hoofdvraag van de ecologische evaluatie ANLb luidt: "*In welke mate heeft het ANLb in de periode 2016-2022 effect gehad op de trends van de doelsoorten en welke bijdrage is daarmee geleverd aan de bijbehorende nationale instandhoudingsdoelstellingen?*"

Conclusies en aanbevelingen
Het ANLb heeft sinds de stelselwijziging in 2016 effect gehad op de trends van de doelsoorten in de zin dat de afname van boerenlandvogels (alle soortgroepen en een deel van de individuele soorten) wordt afgeremd in gebieden met ANLb ten opzichte van gebieden zonder ANLb. Om de dalende populatieomvang van boerenlandvogels te keren is meer nodig.

Er zijn positieve relaties tussen het aandeel van een gebied dat bestaat uit zwaar beheer en de gemiddelde trends van de weidevogels, akkervogels en vogels van droge dooradering. Dit is bemoedigend en rechtvaardigt positieve framing van het ANLb (het glas is halfvol).

Een groter oppervlakteaandeel van een gebied dat uit zwaar ANLb bestaat kan leiden tot positievere trends van de daarin voorkomende doelsoorten. Dat is een sterke indicatie dat het ANLb in staat is om de negatieve trends van deze doelsoorten om te buigen, mits voldoende zwaar beheer geclusterd wordt uitgevoerd. De benodigde aandelen zwaar beheer voor stabiele tot positieve trends op gebiedsniveau zijn echter fors en worden nog vrijwel nergens gehaald.

Naast dat het ANLb op gebiedsniveau nog niet effectief genoeg is, is de impact van het ANLb op landelijke schaal klein, omdat op slechts 5,8% van het agrarisch areaal ANLb wordt uitgevoerd en 2,51% van het landbouwareaal omvat zwaar beheer.

Het ANLb laat zien dat voor een deel van de doelsoorten de populatie positief te beïnvloeden is en lokaal ook goede resultaten oplevert. De meest concrete bewijzen voor een effect van ANLb zijn vastgesteld voor weidevogels, waarvoor niet alleen effecten op groepsniveau maar ook voor individuele soorten zichtbaar zijn (grutto, kievit, tureluur). Voor de broedvogeldoelsoorten uit andere leefgebieden lijkt nog veel ruimte voor verbetering wat betreft de samenstelling van het beheer.

Positieve resultaten van maatregelen die in het buitenland al wel worden geïmplementeerd stemmen optimistisch. Voorbeelden zijn: braakliggend bouwland en aanplant van struweelvakken voor struweelbroeders.